

Burdinaren arrastoa toponimian

Zer da toponimia?

Buruaren ametsa.

Izakiaren aluzinazioa.

Homo sapiens espeziearen asmakizuna.

Gizatalde baten irudia.

Toponimoa = leku izena

UNESCOK gizakiaren ondare ukituezin
izendatu zuen.

Administrazioek ZAINDU behar dute

Zertarako balio dute?

- 1. Leku bat identifikatzea, antzekoak izan daitezkeengandik bereiziz.**
- 2. Izenak kokatzeko, GPS balitz bezala**
- 3. Leku baten jabe egiteko._**

Toponimiaren balioak:

- **Linguistikoa** (euskalkiak, eta hizkuntzaren historia): *Agirre, barri, solo, uri, ibai, bolu*
- **Historia**: *Forua, Luku, Frantseskale*
- **Etnografia**: *Kargaleku, Argindegorta*
- **Geografia**: *Eguzkitza, Osinbaltz, Uradariona*
- **Botanika**: *Aretxederra, Askartza, Pagoeta*
- **Abereak**: *Katatxa, Azkonobieta, Potorratx*

Burdina toponiman

Gutxitan ageri da *burdina* leku izenetan. Agian aipu bakarra, baina ez mea, burdina bera baizik, mendietan dauden *Burdinkurutzeak* dira. Sarritan XX. mendearen hastapenean eraiki ziren, zaharragoak badiren arren. Horietatik kanpo akaso bakanetako bat Dimako *Burrinsolo* dateke.

Burdina toponiman

Baina bada nahiko arrunta den izen bat zeinetan burdinaren arrastoa ikus daitekeen, *Metal urarena*. Kasu honetan *metal* hori burdina da eta Enkartazioetako “Fuentes de hierro” ugarien kidea dugu.

Olaztiko (Na) *Metaliturri*

Metal osagaia Bizkaiko toponimian.

Metaliturri: Arrieta, Bermeo, Ereño,
Errigoiti, Iurreta, Izurtza, Markina-Xemein,
Mungia, Orozko, Plentzia, Zamudio eta
Zeberio.

Metalura: Bermeo eta Zamudio.

Metala: Abadiño, Lemoiz, Markina-Xemein
eta Munitibar

Burdina toponimian

Baina badira burdinak hondarra utzi dituen alorrak, **meatzaritza**, burdina baitzen Bizkaian gehien ustiatu zen mea; eta burdinaren antzaldatzea, burdinoletan, gure artean **ola** deituak.

Ola hitza toponimian

Ola hitzak ,hala ere badu arazo bat, izan dituen esangura ugari. Esangura zaharrena ‘kortabaso’ edo ‘sel’ zen, *Ordaola* (Alonsotegi) edo *Urkiola* izenetan bezala. Batzuetan –*tza* atzikizkiaz ornituta etxola zen, *Erretolatza* (*Xemein*) edo *Bazterrolatza* (*Berriatua*)

BARRIO.	CASERIO.	NOMBRE.	Edad	ESTADO.	Destino u ocupacion
Sariz	Sariz-laeta	Domingo de Cortabitarte	24	Casado	Labrador
		Maria Juana Ansa	46	Casada	Labradora
		Dionisio Cortabitarte	23	Soltero	prestador de ferria
		Teresa de Cortabitarte	21	Yo	Labradora
		Juan Jose Cortabitarte	19	Yo	Estudiando la gramati
		Josefa de Cortabitarte	18	Yo	Labradora
		Maria Ygnacia Cortabitarte	16	Yo	Yo
		Ceferino Cortabitarte	15	Yo	Ala escuela
		Fernando Cortabitarte	11	Yo	Yo
		Josefa Antonia Ansa	35	Yo	Costurera
Torrechu		Josefa de Chacartegui	66	Viuda	Labradora
		Catalina Bengoechea	18	Soltera	Yo
Molino de Orguichi		Miguel Yz. Duarte	33	Casado	Moliner
		Francisca Ipicochea	25	Yo	Yo
		Teresa de Lauzurica	57	Viuda	Yo

Baina sarritan, *ola* hitzak *burdinola* adiera du, *nagusiak*, *txikiak* edo *haizeolak* bereizi gabe. Bizkaiko inguru batean artikuluz lagunduta ageri da aspaldian: *Albizolea*, *Aldaolea*, *Angizolea*, *Armaolea*, *Bediako olea*, *Bengolea*, *Bideko olea*, *Goikolea*, *Goxinolea*, *Mendiolea*, *Olea*, *Otaolea*, *Sarrikolea* eta *Sasikolea*

Burdinolak

1704ko Bizkaiko sutebietan 14 burdinola ageri dira, baina haien artean hiruk baizik ez dute *ola* osagaia: *Albizola*, *Olabarria* y *Olatxua*. Dena dela, jakin badakigu sarritan itzulpenen aurrean gaudela, “*la ferreria de Muncharaz*” kasuan bezala.

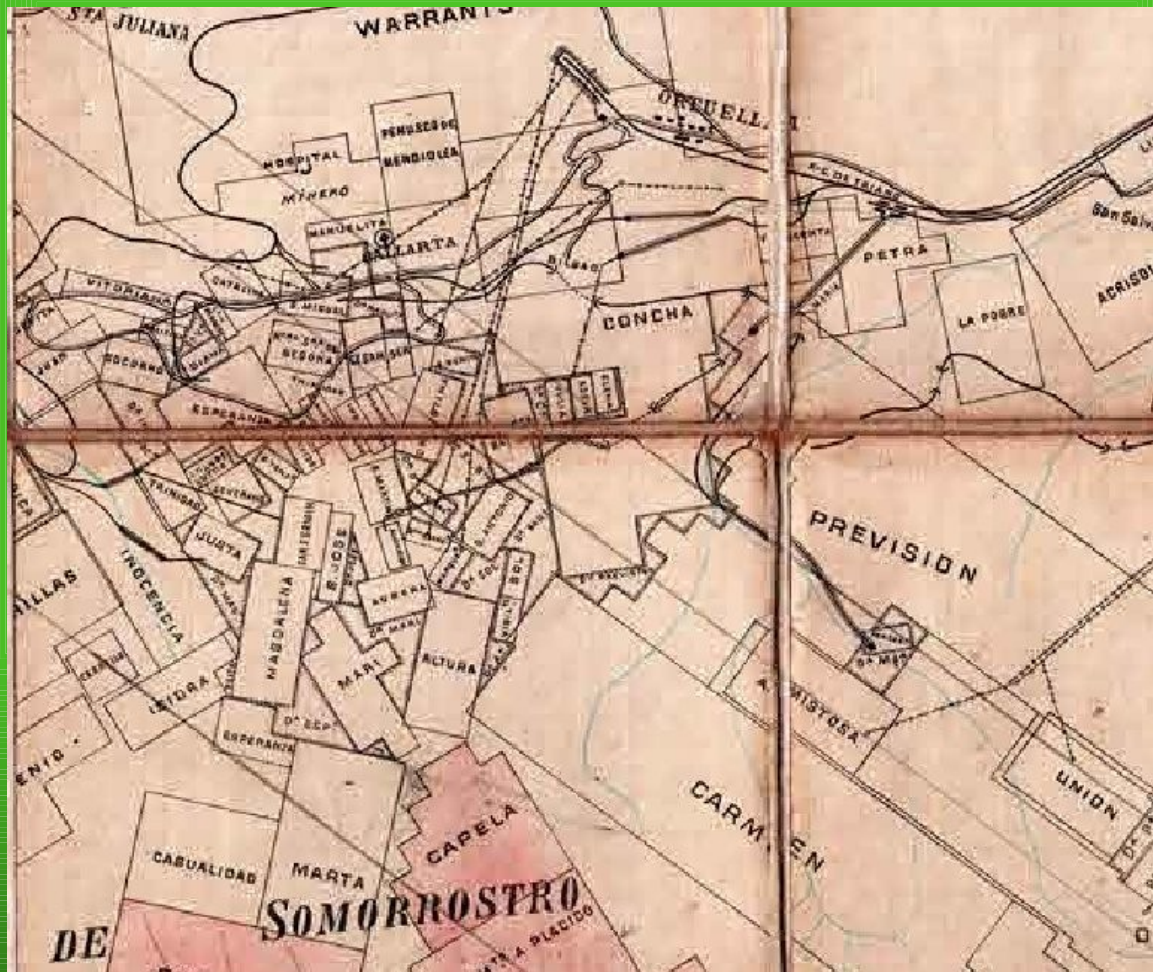

1745ko suitegian askoz ere ugariagoak dira
56: Abaitua, Abaro, Antxieta, Andonaegi, Ansotegi,
Arantzibia, Arandia, Aranguren, Aresti, Ariz, Arrieta,
Arrikibar, Arteaga, Asua, Atermin, Barroeta, Belaustegi,
Bengolea, Biteri, Kareaga, Eretza, Etxabarria,
Etxebarria, Errotabarria, Errotaeta, Frunizetxebarria,
Ibargutxia, Ibarra, Indusi, Lekue, Lonbo, Meakaur,
Meñaka, Muntsaratz, Munditibar, Obekola, Okoroki,
Olabarria, Olaboniaga, Olatxua, Olazar, Olazarra,
Ondarra, Orobio, Otaloraolabarria, Plazako ola, Traña,
Ubilla, Usansolo, Zetokiz, Zubia, Zubieta eta Zugastieta

Urte batzuk beranduago, 1796an 106 ageri dira. Batzuetan eraiki berriak dira, beste kasu batzuetan lanik ez eta geldirik edo errota moduan erabiltzen ziren. Azkenik, badirudi inoiz Foru Ugasunari ezkutatu zitzaizkien zergarik ez ordaintzeko.

Akuriola, Albikola, Aldaola, Altzola, Ametzola,
Armendola, Arriola, Arritola, Arrola, Asola,
Astola, Atutxola, Aurredeauruola, Aurtenola,
Bakiola, Baltzola, Barbariola, Barrenola,
Belakola, Bernaola, Bildosola, Egurrola, Erretola,
Gabiola, Gardaola, Garramiola, Goienola,
Gorostola, Gutiola, Ibarrola, Ifarrola, Imitola,
Irazola, Itola, Jandiola, Kaiasola, Lepola,
Lexarrola, **Loiola**, Lopeola, Lupiola, Mandiola,
Margaola, Maruola, Mauruola, Mekola, Mendiola,
Munitxiola, Musakola, Nafarrola, Obekola,
Otaola, Sagarsola, Sarasola, Trebola, Txarapiola,
Ubaola, Ubekola, Urkiola, Urrexola, Urriola,
Urrusola, Uskola, Zamakola eta Zautuola

Beste hondarra, meatzaritza.

Meatza edo Mina

Nahiz eta euskaraz *meatza* eta *meategi* erabili diren, Bizkaiko toponimian **meatza**, baino ez dugu, eta, gainera, erdarazko *mina* hitzak ordezkatu zuen.

Enkartazioetan ere, lehen erabiltzen zen *venera* hitzaren ordezkari, *mina* nagusitu zen. Aurrekoaren oroitzapena Alengo *las Verenillas*, toponimoan dugu.

*Ene Bizkaiko meatze gorri zauri
zaree mendi erdian...*

*Rojas Minas de Bizkaia, herida
de la verde montaña.*

Meatzaritzaren hondarra.

Abadiño:

Miatzetaganeko espalda

Arrankudiaga

Minagan

Arrigorriaga

Minako troka

Arteaga

Minazuloak

Atxondo:

Minagorria

Planoko erreka

Tunelboka

Aulesti

Arrandoleako minak

Barakaldo:

Arnabal

Bedia:

Meatzeta

Minako etxea

Minetxerreka

Minerala

Bilbo:

Meatzeta

Errigoiti:

Minezulo

Forua:

Miñako zuloa

Galdakao

Meatzeta (eta eratorriak)

Minako etxea

Galdames

Arnabal

Muniziaga??

Orozko

Meatza

Minezulo

Mañaria

Miña

Nabarniz:

Miñako zulo

Zornotza

Minazuloak

Zeanuri

Minazuloeta

Los nombres de las minas

Meatzen izenak

Amalia Juliana, Angel, Cecilia, Cervantes,
Dudosa, Federico, Impensada, Legalidad,
Limitada, Linda, Lolita, Maria, Marichu,
Marta, Maxi, **Mendibil**, Merodio,
Morenillo, **Moruecos**, Nueva, Oculta,
Paquita, **Parchocha**, Precavida, Prevision,
Primitiva, San Feliciano, San Martin, San
Prudencio, Santa maria, Sol, Sorpresa,
Torral, Uno, Vigilante .

Beste zenbait izen, Alen

El Puerto

Los Terreplenes

Los Polvorines

El Tunel

El Puente Madera

La Goitibera

La Trinchera de
Basurto

El Tensor

Casamáquinas

La Campa de los
Remachadores

El Burro 30

La Galeria Flores

*La Cabaña de Don
Castor*

Beste zenbait izen, Alen

El Puerto

Los Terreplenes

Los Polvorines

El Burro 30

El Tunel

La Goitibera

La Trinchera de
Basurto

Casamáquinas

El Puente de Madera

El Tensor

La Campa de los

Remachadores

La Galeria Flores

*La Cabaña de Don
Castor*

Eskerrik asko